

14. 6. 2012

Veďte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

K důsledkům absence souhlasu dozorčí rady dle § 193 odst. 2 ObchZ

V minulém měsíci nejen na portálu Epravo.cz[1] proběhla informace, která přidělala vrásky jak odborné právnické veřejnosti, tak zejména mnohým manažerům a bankéřům. Nebude dle všeho nadsazené, pokud řekneme, že tito prožili v poslední době několik bezesných nocí.

Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze

Příčinou nespavosti a obav bylo rozhodnutí Vrchního soudu v Praze ze dne 12. dubna 2012 sp. zn. 102 VSPH 89/2012, v němž Vrchní soud v Praze vyložil ustanovení § 193 odst. 2 zákona č. [513/1991](#) Sb., Obchodní zákoník. Pro připomenutí lze podotknout, že ustanovení § 193 odst. 2 ObchZ od 1. ledna 2001 stanoví **požadavek vyslovení souhlasu dozorčí rady k uzavření smlouvy, na jejímž základě má společnost nabýt nebo zcizit majetek, přesahuje-li hodnota nabývaného nebo zcizovaného majetku v průběhu jednoho účetního období jednu třetinu vlastního kapitálu vyplývajícího z poslední řádné účetní závěrky nebo z konsolidované účetní závěrky.**

Vrchní soud v Praze vyložil výše uvedené ustanovení tak, že nesplnění požadavku souhlasu dozorčí rady s převodem majetku způsobí neplatnost příslušné smlouvy. Závažnost závěrů obsažených v tomto rozhodnutí je tím vyšší, že se v posuzovaném případě jednalo o vztah ze smlouvy o půjčce, již soud kvalifikoval jako smlouvu, na jejímž základě dochází k převodu majetku ve smyslu § 193 odst. 2 ObchZ. Tento závěr totiž především neodpovídá zaběhlé praxi a zejména v oblasti investičního a transakčního financování by mohl mít fatální důsledky pro platnost řady transakcí realizovaných od roku 2001, kdy byl požadavek souhlasu dozorčí rady do zákona implementován.

Vrchní soud v Praze k právě uvedenému ustanovení mj. konstatoval následující: „*Základní funkcí citovaného ustanovení je (...) ochrana majetku akciové společnosti před svévolnými zásahy představenstva, které by mohly společnost poškodit. Konstrukce tohoto ustanovení nedovoluje představenstvu volně navazovat smluvní vztahy, pokud hodnota předmětu plnění v těchto vztazích přesahuje zákonem stanovenou hranici, a to nezávisle na tom, zda společnost má majetek na základě takové smlouvy nabýt nebo zcizit. **Uzavření smlouvy vyžaduje vedle rozhodnutí představenstva též schválení dozorčí radou (popř. valnou hromadou) společnosti.** Takové řešení tedy předpokládá, že by dozorčí rada (popř. akcionáři na valné hromadě) nepřipustila vznik právního vztahu, jímž by byla společnost ochuzena o významné součásti svého majetku, který by ji mohl uvést*

do platebních potíží nebo ohrozit značnými ztrátami."

„Smlouvou o půjčce dle ust. § 657 ObčZ dochází na rozdíl od smlouvy o výpůjčce podle ust. § 659 ObčZ či nájemní smlouvy podle ust. § 663 téhož zákona k převodu vlastnického práva k předmětu půjčky na dlužníka, který je s ním oprávněn volně nakládat, takže ho může spotřebovat nebo zcizit....“

Rozhodnutí Nejvyššího soudu

K rozhodnutí Vrchního soudu v Praze se na stránkách Eprava.cz vyjádřili kolegové Daniel Kaplan a Jan Zrzavecký, kteří ve svém článku *Souhlas dozorčí rady je nutný i k poskytnutí půjčky* upozornili na stěžejní pasáže předmětného rozhodnutí. Článek uzavřeli s tím, že bychom mohli „s napětím očekávat, jaké stanovisko zaujme Nejvyšší soud,“ tedy dovolíme si říci zčásti s nadějí, že by názor Vrchního soudu v Praze nemusel být v dovolacím řízení potvrzen.“

Málokdo by pravděpodobně vsadil na to, že se vzývaného stanoviska Nejvyššího soudu k výkladu ustanovení § 193 odst. 2 ObchZ dočkáme třeba i jen do konce léta tohoto roku anebo alespoň do Vánoc. O to překvapivější je zjištění, že stanovisko Nejvyššího soudu k této otázce již existuje (i když v jiné věci) a je dokonce dřívější nežli vzpomínaný rozsudek Vrchního soudu v Praze, i když jen o jeden den.[2]

Nejvyšší soud totiž ve věci zn. 29 Cdo 3223/2010, konkrétně v rozsudku ze dne 11. dubna 2012, v kauze, jejímž meritem byla mj. otázka, zda nedostatek souhlasu dozorčí rady, popř. valné hromady akciové společnosti s uzavřením smlouvy podle ustanovení § 193 odst. 2 ObchZ způsobuje neplatnost příslušné smlouvy, vyložil zmíněné ustanovení a přesně definoval důsledky, které má absence v něm předpokládaného souhlasu.

Nejvyšší soud ve svém rozsudku konkrétně konstatoval následující: **„Rozhodnutí o tom, zda a jaký majetek akciová společnost nabude či naopak převede na třetí osobu, spadá zásadně do obchodního vedení, jehož zabezpečení náleží představenstvu (§ 192 odst. 1 obch. zák.) a ohledně něhož není nikdo, tj. ani dozorčí rada či valná hromada společnosti, oprávněn udělovat představenstvu pokyny, nestanoví-li zákon jinak (§ 194 odst. 4 věta druhá obch. zák.). Ustanovení § 193 odst. 2 obch. zák. představuje právě takovou zákonnou výjimku, jež umožňuje dozorčí radě (popř. i valné hromadě) ovlivnit, zda bude uzavřena smlouva o převodu či nabytí majetku, přesahuje-li jeho hodnota jednu třetinu vlastního kapitálu vyplývajícího z poslední řádné účetní závěrky (nebo z konsolidované účetní závěrky, sestavuje-li společnost konsolidovanou účetní závěrku).**

Účelem této úpravy je podřídit významné majetkové dispozice, na něž se nevztahuje výjimka formulovaná v ustanovení § 196a odst. 4 obch. zák., jež by mohly zásadním způsobem ovlivnit hospodaření společnosti a její další podnikání, dodatečné kontrole ze strany kontrolního orgánu (dozorčí rady), popř. i ze strany akcionářů (jsou-li účastnické cenné papíry registrovány). V případech vymezených v citovaném ustanovení jsou tak dozorčí rada a popř. i valná hromada oprávněny udělit představenstvu pokyn k úkonu spadajícímu do obchodního vedení, spočívající v zákazu uzavřít dotčenou smlouvu...

V obdobných případech, kdy zákon vyžaduje k určitému právnímu úkonu akciové společnosti souhlas dalšího orgánu této společnosti (valné hromady), Nejvyšší soud doposud dovozoval, že bez potřebného souhlasu je takový právní úkon neplatný, je-li vyžadován souhlas předchozí (srov. ustanovení § 196a odst. 1 obch. zák. ...), popř. neúčinný, postačí-li i souhlas následný (srov. ustanovení § 196a odst. 3 obch. ...).

Od uvedených případů se ovšem ustanovení § 193 odst. 2 obch. zák. odlišuje ve třech směrech. Za první nejde o právní úpravu tzv. konfliktu zájmů, tj. situací, kdy se zájem člena statutárního orgánu v důsledku rozličných okolností dostává (může dostat) do rozporu se zájmy společnosti, což může vést k uzavření smlouvy pro společnost (a potažmo její akcionáře a věřitele) nevýhodné. **Za druhé** ve výše uvedených případech je smluvním partnerem společnosti osoba s touto společností víceméně určitým způsobem spjatá (kdežto ustanovení § 193 odst. 2 obch. zák. žádný zvláštní vztah mezi společností a jejím smluvním partnerem nepředpokládá). A konečně **za třetí** ve výše popsaných případech má smluvní partner společnosti možnost rozpoznat, že jde o smlouvu podléhající ustanovením § 196a obch. zák., resp. § 66 odst. 2 obch. zák., k jejímuž uzavření je nezbytný souhlas valné hromady společnosti.

V případě ustanovení § 193 odst. 2 obch. zák. však smluvní partner společnosti často nemá objektivně možnost zjistit, že smlouva podléhá označenému ustanovení a že k jejímu uzavření se vyžaduje souhlas dozorčí rady, popř. i valné hromady společnosti...

Z uvedených důvodů Nejvyšší soud uzavírá, že ustanovení § 193 odst. 2 obch. zák. nezakládá takové omezení oprávnění představenstva jednat jménem akciové společnosti, v jehož důsledku by smlouva uzavřená bez souhlasu dozorčí rady (popř. i valné hromady) nebyla účinná a nevázala společnost. Absence souhlasu dozorčí rady, popř. valné hromady, se smlouvou podléhající ustanovení § 193 odst. 2 obch. zák. tudíž neplatnost či neúčinnost smlouvy o převodu majetku nezpůsobuje.“

Závěrečná poznámka

Pokud bychom měli shrnout závěry Nejvyššího soudu vztahující se k § 193 odst. 2 ObchZ, pak lze konstatovat, že nedostatek souhlasu dozorčí rady v kontextu principu právní jistoty (s ohledem na právní úpravu sestavování a zveřejňování účetní závěrky ve sbírce listin rejstříkových soudů a z toho plynoucí limitovanou možnost potenciálního smluvního partnera ověřit si výši vlastního kapitálu akciové společnosti), a s přihlédnutím k systematice ObchZ, nepůsobí ani neplatnost smlouvy uzavřené představenstvem akciové společnosti, jejímž předmětem je nabytí nebo zcizení majetku, jehož hodnota představuje v průběhu jednoho účetního období jednu třetinu vlastního kapitálu, ani její neúčinnost.

Takový závěr, že institut § 193 odst. 2 ObchZ má povahu vnitřního omezení jednatelského oprávnění statutárního orgánu, se zdá dle našeho názoru racionální a jediný správný, a to i s ohledem ke stávající zaběhlé praxi v případech významných převodů majetku. S přihlédnutím k pravidlu „vyšší“, resp. v tomto případě přímo dokonce „nejvyšší bere“, pak bude zřejmě vhodné přiklonit se k výše citovanému výkladu ustanovení § 193 odst. 2 ObchZ přijatému Nejvyšším soudem ČR ve věci sp. zn. 29 Cdo 3223/2010.

Závěrem lze snad ještě poznamenat, že ačkoli byla výše uvedeným rozhodnutím Nejvyššího soudu zodpovězena zřejmě nejpálčivější otázka důsledků absence souhlasu dozorčí rady dle § 193 odst. 2 ObchZ, zůstává stále nastoleno druhé téma otevřené rozhodnutím Vrchního soudu v Praze, a to povaha smlouvy o půjčce jako majetkového úkonu ve smyslu § 193 odst. 2 ObchZ. Jinými slovy, přestože zřejmě v souladu se závěry Nejvyššího soudu nedostatek souhlasu dozorčí rady nepůsobí neplatnost či neúčinnost uzavřené smlouvy, zůstává zde nezbytnost dodržení podmínky souhlasu dozorčí rady ve stanovených případech z hlediska vnitřních pravidel a fungování rozhodovacích mechanismů ve společnosti, které samozřejmě mohou mít přímou vazbu na odpovědnostní mechanismy. V případě uzavření smlouvy podléhající souhlasu dozorčí rady bez dodržení této náležitosti se tak představenstvo a jeho jednotliví členové vystavují odpovědnostním následkům v případě vzniku škody na straně společnosti. Z tohoto úhlu pohledu tak lze v souladu s autory v úvodu zmíněného článku „s napětím očekávat, jaké stanovisko zaujme Nejvyšší soud“ v této otázce, která

tak minimálně pro členy představenstev akciových společností nebude bez významu.

K tomu si dovoluujeme připojit vlastní právní názor, a sice že „posouzení peněžité půjčky jako majetku“, k němuž dospěl Vrchní soud v Praze na základě argumentace vycházející z povahy půjčky jako reálného kontraktu, není správné. Lze totiž kontrovat povahou (v obchodních vztazích daleko běžnějšího) úvěru. Ačkoli totiž úvěrová smlouva představuje kontrakt konsensuální, je nepochybné, že peněžními prostředky na jejím základě získanými dlužník stejně jako v případě půjčky disponuje a může je spotřebovat nebo zcizit. Ekonomické důsledky uzavření smlouvy o půjčce a úvěrové smlouvy mohou být tedy pro společnost totožné – společnost obvykle získá peněžní prostředky za současného vzniku povinnosti tyto prostředky vrátit a zaplatit sjednaný úrok. Pokud bychom však vycházeli ze závěrů Vrchního soudu v Praze, tak jak byl prezentován v odůvodnění předmětného rozhodnutí, měl by být souhlas dozorčí rady v případě půjčky vyžadován zatímco v případě úvěru zřejmě nikoli. Nahlížení na tuto otázku z hlediska typu daného kontraktu tak zřejmě nepředstavuje správnou argumentační cestu, neboť je evidentní že fakt, zda na základě smlouvy dochází k nabytí vlastnického práva k penězům (jako věcem druhově určeným) či ke vzniku úvěrové pohledávky, není racionálním měřítkem pro posouzení potenciálních důsledků takového právního úkonu pro společnost. Proto by ani neměl být základem určení, zda v daném případě souhlas dozorčí rady vyžadován bude nebo nikoli.

Tomáš Pekárek

Veronika Němečková

Jakub Morávek

[FELIX A SPOL. advokátní kancelář, s.r.o.](#)

U Nikolajky 5
150 00 Praha 5

Tel.: +420 251 081 111
Fax: +420 251 081 122
e-mail: akfelix@fsak.cz

[1] dostupné na www.epravo.cz, >>> [zde](#).

[2] Na významu rozhodnutí přidává i to, že se věci zaobírá v plné šíři, tzn. Nejvyšším soudem učiněné závěry jsou obecně použitelné.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [TOP 5 judikátů z korporátního práva za rok 2025](#)

- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [SCHEJBAL& PARTNERS stáli u získání jedné z prvních licencí dle MiCA v ČR](#)
- [Proč dnes více než polovina M&A transakcí ve střední Evropě nekončí podpisem](#)
- [Přehnaná, nebo důvodná prevence? Zajištění a utvrzení závazků v praxi](#)
- [Návrh nového zákona o digitální ekonomice](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 30.: Jednání za s.r.o. - zápis jednatelského oprávnění do obchodního rejstříku](#)
- [Prověřování zahraničních investic a kybernetická regulace: řízená služba jako nová transakční proměnná](#)
- [Předběžné opatření a další instituty k ochraně věřitelů při přeměnách](#)